

ธนาคารแห่งประเทศไทย

ข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับภาพประกอบในธนบัตรที่ระลึกเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๙

วัตถุประสงค์ในการออกใช้

เพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ 12 สิงหาคม 2559* และน้อมนำจิตใจของปวงชนชาวไทยให้สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณที่ได้ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจอันเป็นคุณประโยชน์แก่ประเทศชาติเป็นอเนกประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมไทย และด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต (*เสด็จพระราชสมภพ เมื่อวันศุกร์ที่ 12 สิงหาคม 2475)

แนวความคิดในการออกแบบ (Theme) และคำอธิบาย

Theme = “อัคราภิรักษศิลป์”

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงทุ่มเทพระกำลังในการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมไว้เป็นสมบัติศิลป์แห่งแผ่นดินไทย สร้างคุณค่าและความภาคภูมิใจแก่ชาวไทยทั้งปวง อาทิ ชุดไทยพระราชนิยมนงานด้านศิลปาชีพ และโฉนพระราชทาน จากพระเกียรติคุณแห่งพระราชกรณียกิจนานัปการนี้ คณะรัฐมนตรีจึงมีมติเห็นชอบถวายพระราชสมัญญา “อัคราภิรักษศิลป์” ซึ่งมีความหมายว่า “ศิลป์ยิ่งใหญ่ผู้ปกป้องรักษางานศิลปะ” เพื่อเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา 12 สิงหาคม 2559 และสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณที่ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจนานัปการ ในการอนุรักษ์ฟื้นฟู ส่งเสริม สืบทอด และพัฒนามรดกทางศิลปวัฒนธรรมของแผ่นดินให้เจริญรุ่งเรืองอย่างต่อเนื่อง อันเป็นประโยชน์ยิ่งต่อพสกนิกรชาวไทยและชาติบ้านเมือง

ลักษณะธนบัตรด้านหน้า

มีลักษณะและสีเช่นเดียวกับธนบัตรชนิดราคา 500 บาท แบบ 16

ลักษณะธนบัตรด้านหลัง

เชิญพระฉายาสถลัษณ์สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เป็นภาพประธาน โดยมีพระบรมฉายาสถลัษณ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระฉายาสถลัษณ์สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ พร้อมพระราชโอรสและพระราชธิดาเมื่อครั้งยังทรงพระเยาว์ พระฉายาสถลัษณ์สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ขณะทอดพระเนตรผลงานศิลปะที่เป็นฝีมือของราษฎรในโครงการพัฒนาตามพระราชดำริ ณ บ้านรวมไทย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ตราสัญลักษณ์งานเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ 12 สิงหาคม 2559 ภาพโชนพระราชทาน ชุด จองถนน ภาพกระเป๋าย่านลิเกาซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ศิลปะพร้อมทั้งภาพพรรณไม้ที่ได้รับพระราชทานพระราชานุญาตให้เชิญพระนามาภิไธยเป็นมงคลนาม ได้แก่ คัทลียาควินสิริกิติ์และ กุหลาบควีนสิริกิติ์ เป็นภาพประกอบ

ภาพประธาณ

พระฉายาสาทิสลักษณ์สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ในฉลองพระองค์ชุดไทยบรมพิมาน (แหล่งที่มา กองราชเลขาธิการในพระองค์สมเด็จพระบรมราชินีนาถ)

1. เป็นพระฉายาสาทิสลักษณ์ที่แสดงถึงพระสิริโฉมของสมเด็จพระบรมราชินีนาถ
2. แสดงถึงพระราชกรณียกิจด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมไทย ทรงฟื้นฟูการแต่งกายอย่างไทยโดยทรงพระราชดำริชุดไทยพระราชนิยมสำหรับสตรีไทยใช้ในโอกาสต่างๆ ขึ้น 8 แบบ ได้แก่ ชุดไทยเรือนต้น ชุดไทยจิตรลดา ชุดไทยอมรินทร์ ชุดไทยจักรพรรดิ ชุดไทยดุสิต ชุดไทยศิวาลัย ชุดไทยบรมพิมาน และชุดไทยจักรี เพื่อให้สตรีไทยมีชุดประจำชาติซึ่งมีเอกลักษณ์แตกต่างจากชาติอื่น ที่สำคัญคือ พระองค์ทรงฉลองพระองค์ชุดไทยพระราชนิยมที่ตัดเย็บจากผ้าทอฝีมือคนไทยเป็นแบบอย่างให้ประชาชนได้เห็น จนเกิดความนิยมแพร่หลาย เป็นการส่งเสริมให้ชาวไทยเกิดความนิยมในศิลปวัฒนธรรมของชาติอันเป็นมรดกตกทอดกันมา แต่โบราณไม่ทราบปีที่ฉายพระฉายาลักษณ์ แต่พระชนมพรรษาขณะนั้นน่าจะประมาณ 28 พรรษา หรือมากกว่านั้น (คำนวณจากการริเริ่มชุดไทยพระราชนิยมในปี 2503)

ชุดไทยบรมพิมาน เป็นชุดที่ใช้ในงานเต็มยศและครึ่งยศ เช่น งานอุทยานสโมสร งานพระราชทานเลี้ยงอาหารอย่างเป็นทางการ

ภาพประกอบ

พระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระฉายาลักษณ์สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ พร้อมพระราชโอรสและพระราชธิดา เมื่อครั้งยังทรงพระเยาว์ (แหล่งที่มา กองราชเลขาการในพระองค์สมเด็จพระบรมราชินีนาถ)

เพื่อแสดงถึงภาพครอบครัว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ พระชนมพรรษาประมาณ 40 พรรษา สมเด็จพระบรมราชินีนาถ พระชนมพรรษาประมาณ 35 พรรษา

ภาพประกอบ

พระฉายาสถิตลักษณ์สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ขณะทอดพระเนตรผลงานศิลปาชีพที่เป็นฝีมือของราษฎรในโครงการพัฒนาตามพระราชดำริ ณ บ้านรวมไทย จ.แม่ฮ่องสอน (แหล่งที่มา กองราชเลขาฯ ในการในพระองค์สมเด็จพระบรมราชินีนาถ)

เพื่อแสดงถึงพระราชกรณียกิจ

1. ด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมไทย ทำให้ศิลปะสมบัติที่เกือบจะสูญสูญของไทยได้กลับฟื้นคืนชีวิตขึ้นมาใหม่

2. ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต ทำให้ราษฎรมีอาชีพที่มั่นคง และมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

จากการเสด็จเยี่ยมราษฎร ทำให้ทรงทราบถึงปัญหาความยากจนของราษฎรซึ่งส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร จึงได้พระราชทานโครงการศิลปาชีพ โดยทรงฟื้นฟูศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านของแต่ละท้องถิ่นให้ราษฎรทำเป็นอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ และให้มีงานทำอยู่กับบ้าน ไม่ต้องละทิ้งถิ่นฐานเข้าไปหางานทำในเมืองใหญ่ ซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหาชุมชนแออัดตามมา และผลที่ได้อีกประการหนึ่งคือ ได้ฟื้นฟูและรักษาหัตถกรรมไทยโบราณที่กำลังสูญไปตามกาลเวลาให้กลับมาแพร่หลาย

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรการดำเนินงานของโครงการพัฒนาตามพระราชดำริ ณ บ้านรวมไทย ต.หมอกจำแป่ อ.เมืองแม่ฮ่องสอน จ.แม่ฮ่องสอน เมื่อวันที่ 19 มีนาคม 2545 เพื่อทรงติดตามความก้าวหน้าของโครงการฯ ในการนี้ ได้ทอดพระเนตรผลงานศิลปาชีพและผลิตภัณฑ์แปรรูปของโครงการฯ ด้วย

พระชนมพรรษา 70 พรรษา

ภาพประกอบ

ตราสัญลักษณ์งานเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ 12 สิงหาคม 2559

อักษรพระนามาภิไธย ส.ก. อักษร ส. ถมสีครามเข้ม สีแห่งวันพระราชสมภพ อักษร ก. ถมสีขาว เป็นสีเดชแห่งวันพระราชสมภพ อักษรพระนามาภิไธย ส.ก. มีพระมหามงกุฎสีทองประดิษฐานอยู่เบื้องบน ภายใต้พระมหามงกุฎประดิษฐานพระแสงจักรตรีว่าทรงสถิตอยู่ในพระบรมราชจักรีวงศ์ พระนามาภิไธย ส.ก. อยู่ภายในกรอบวัชรรัตน์ ๗ ดวง ว่าทรงเจริญพระชนมายุได้ ๗ รอบ มีพื้นสีมอคราม เป็นสีประจำวันพระราชสมภพ นอกกรอบวัชรรัตน์ลดทอนประกอบหน้าราชหงส์ทองอยู่ทั้งซ้ายขวาว่าทรงงามสง่าดังราชหงส์ทอง หน้าราชหงส์มีกระหนกแนบห้อยพวงดอกไม้ทิพย์อันมีดอกไม้ในพระนามเป็นอาทิ มีพรรณมอครามปนทอง ถัดออกไปเป็นขอบเขียนอักษรสีทองความว่า พระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๒๕๕๙ ระบายพื้นด้วยสีหงษาด อันเป็นสิริแห่งวันพระราชสมภพ เพื่อเฉลิมพระเกียรติในอภิรักษ์ขัตติสมัยที่ทรงเจริญพระชนมายุบรรจบครบ ๘๔ พรรษา ดังมีเลขมหามงคลนั้นอยู่ใต้อักษรพระนามาภิไธย ประกอบเถาไม้ทิพย์ชื่อจิตรลดา ตามตำรับว่าเป็นเครือเถาไม้ทิพย์มีอยู่ในจิตรลดาวัน พระราชอุทยาน ๑ ใน ๔ แห่งของพระอินทร์ หมายถึง สมเด็จพระบรมราชินีนาถทรงเนาในเวศน์สถานชื่อพระตำหนักจิตรลดาธารโอรุณอันเป็นที่ประทับ เถาไม้นี้ว่าเป็นเถาไม้แห่งความหวังดุจดั่งสมเด็จพระบรมราชินีนาถทรงเป็นความหวังแห่งปวงชนราษฎรพ้นจากความยากไร้ด้วยพระมหากรุณาธิคุณอันมีโครงการศิลปอาชีพเป็นอาทิ อาณาประชาราษฎร์จึงน้อมใจถวายพระพรให้ทรงเจริญพระชนม์ยิ่งยืนนาน

ภาพประกอบ

โขนพระราชทาน ชุด จองถนนวน (โขนของมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ (แหล่งที่มา สฐจิบัตรโขนพระราชทาน ชุด จองถนนวน)

เพื่อแสดงถึงพระราชกรณียกิจด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมไทย

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ มีพระราชประสงค์จะทรงอนุรักษ์การแสดงโขน ซึ่งเป็นศิลปะการแสดงชั้นสูงของไทยให้คงอยู่เป็นสมบัติอันทรงคุณค่าทางวัฒนธรรมไทย พร้อมกันนี้ได้มีพระราชเสาวนีย์ให้จัดสร้างเครื่องแต่งกายโขนขึ้นใหม่ และให้ปรับปรุงวิธีการแต่งหน้าโขนให้เหมาะสมกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ด้วย

โขนพระราชทานเริ่มจัดแสดงมาตั้งแต่ปี 2550 ได้แก่ ชุด พรหมมาศ ชุด นางลอย และชุด ศึกมัยราพณ์ สำหรับปี 2555 ซึ่งเป็นปีที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงพระเจริญ พระชนมพรรษา 80 พรรษา ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เลือกลงโขน ชุด จองถนนวน มาจัดแสดงให้ประชาชนชม ซึ่งเป็นตอนที่มีความสนุกสนาน มีการจัดสร้างฉากที่ยิ่งใหญ่สวยงาม เช่น ฉากจองถนนวน ฉากบรรยากาศใต้น้ำ ฉากขบวนทัพพระรามที่ข้ามถนนวนไปกรุงลงกา ฉากทศกัณฐ์ออกศึกครั้งแรก ฉากการแปลงศรเป็นไฟและฝน เป็นต้น

ภาพประกอบ

กระเป๋าย่านลิเภา (ผลิตภัณฑ์ของมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ) (แหล่งที่มา หนังสือมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ)

เพื่อแสดงถึงพระราชกรณียกิจ

1. ด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมไทย ทำให้ศิลปะสมบัติที่เกือบจะสูญสูญของไทยได้ กลับฟื้นคืนชีวิตขึ้นมาใหม่
2. ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต ทำให้ราษฎรมีอาชีพที่มั่นคง และมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

ย่านลิเภาเป็นไม้เลื้อยประเภทเฟิร์น ขึ้นอยู่ชุกชุมทางภาคใต้ของประเทศไทย ลำต้นเป็น เส้นเล็กและเหนียวอย่างยิ่ง เครื่องจักสานย่านลิเภาเป็นที่นิยมมากในสมัยรัชกาลที่ 5 นอกจากความสวยงามแล้วยังมีความคงทน สามารถเก็บไว้ได้นานเป็นร้อยปี แต่การจักสาน ย่านลิเภานั้นทำได้ยาก เพราะเส้นย่านลิเภามีขนาดเล็กกว่าเส้นจักสานชนิดอื่น และต้องสร้าง รูปทรงไปพร้อมๆ กับการสานด้วย เมื่อนำผลิตภัณฑ์ย่านลิเภาไปประกอบเข้ากับทองคำ นาค หรือเงิน ก็ยิ่งทำให้ดูสวยงามทรงคุณค่าขึ้นอีกมาก อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการจักสาน ย่านลิเภาต้องใช้ความละเอียด ประณีต และความอดุสาหะอย่างสูง เป็นเหตุให้ไม่ค่อยมีผู้ สืบทอดศิลปะประเภทนี้ ในที่สุดผลิตภัณฑ์ย่านลิเภาที่สูญหายไปจนแทบไม่มีใครรู้จัก

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงพระราชดำริว่า งานจักสานย่านลิเภาเป็นมรดก ทางวัฒนธรรมซึ่งบรรพชนไทยได้สร้างสรรค์ขึ้น ไม่ควรปล่อยให้สูญสลายไป จึงทรงส่งเสริม อาชีพการจักสานย่านลิเภาแก่ราษฎรในอำเภอต่างๆ ของ จ.นราธิวาส และสมาชิกของมูลนิธิ ส่งเสริมศิลปาชีพฯ และโปรดที่จะทรงใช้สอยผลิตภัณฑ์จากย่านลิเภาทุกประเภทเพื่อเป็น แบบอย่างแก่ประชาชนด้วย

ภาพประกอบ

ดอกกุหลาบควีนสิริกิติ์ (แหล่งที่มา กองราชเลขาธุการในพระองค์สมเด็จพระบรมราชินีนาถ)

1. เป็นดอกไม้ที่ได้รับพระราชทานพระราชนุญาตให้เชิญพระนามาภิไธย “สิริกิติ์” เป็นมงคลนาม
2. นำมาประกอบการออกแบบเพื่อความสวยงามของธนบัตร

วงศ์ ROSACEAE เป็นลูกผสมระหว่างกุหลาบพันธุ์ Konigin der Rosen และ Golden Giant เกิดเป็นสายพันธุ์ Peer Gynt ซึ่งมีความสวยงามระดับโลก ได้นำออกเผยแพร่ใน พ.ศ. 2511 และใน พ.ศ. 2513 ได้รับรางวัลชนะเลิศในการประกวดกุหลาบที่กรุงเบลฟัสต์ ไอร์แลนด์เหนือ นาย Andre Hendricx ชาวเบลเยียม ผู้อำนวยการเรือนกุหลาบ Grandes Roseraiea Du Val de Loire ประเทศฝรั่งเศส ได้กราบบังคมทูลสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ขอพระราชทานพระราชนุญาตเชิญพระนามาภิไธย “สิริกิติ์” เป็นชื่อของกุหลาบลูกผสมพันธุ์นี้

ภาพประกอบ

ดอกคัทลียาควีนสิริกิติ์ (แหล่งที่มา กองราชเลขาธุการในพระองค์สมเด็จพระบรมราชินีนาถ)

1. เป็นดอกไม้ที่ได้รับพระราชทานพระราชานุญาตให้เชิญพระนามาภิไธย “สิริกิติ์” เป็นมงคลนาม
2. นำมาประกอบการออกแบบเพื่อความสวยงามของธนบัตร

วงศ์ ORCHIDACEAE เป็นกล้วยไม้ลูกผสมระหว่าง Cattleya Bow Bells กับ Cattleya Obrieniana var. *alba* ซึ่งบริษัท Black & Flory Ltd. ประเทศอังกฤษ เป็นผู้ผสมขึ้น และใน พ.ศ. 2501 ได้จดทะเบียนชื่อพันธุ์ว่า Exquisite คัทลียาลูกผสมใหม่นี้มีความสวยงามมากจน ได้รับรางวัลยอดเยี่ยมจาก The Royal Horticultural Society ประเทศอังกฤษ จึงได้มีการ กราบบังคมทูลสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ขอพระราชทานพระราชานุญาตเชิญ พระนามาภิไธย “สิริกิติ์” เป็นชื่อของกล้วยไม้ลูกผสมพันธุ์นี้

ที่มา: แผนกออกแบบและผลิตต้นฉบับ โรงพิมพ์ธนบัตร สายออกบัตรธนาคาร
ธนาคารแห่งประเทศไทย

